

فصل ششم

شکوفایی استان گیلان

پس از پیروزی انقلاب اسلامی

درس چهاردهم دستاوردهای انقلاب اسلامی در استان ما

اهمیت و کاربرد شاخص‌های توسعه استان

شرایط اولیه و لازم برای یک برنامه‌ریزی منطقی و راهبردی، شناخت وضع موجود، منابع، قابلیت‌ها و توانمندی‌های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی فعلی و توانایی‌های آینده است؛ زیرا برنامه‌ریزی فرایندی است که با توجه به امکانات، قابلیت‌ها، محدودیت‌ها، روش‌ها و اقدامات لازم در یک محدوده زمانی تعیین می‌شود تا از وضعیت فعلی به وضعیت مناسب و مطلوب برسیم. برای بررسی میزان پیشرفت و تغییرات از شاخص‌های تعریف شده و استاندارد استفاده می‌کنیم؛ این شاخص‌ها باید بتواند استان را از نظر میزان دسترسی به اهداف کمی برنامه توسعه ارزیابی کرده، مشخص کند که در گذشته کجا بودیم و حال کجا هستیم و در آینده به کجا خواهیم رسید.

۱- وضعیت کشاورزی: استان گیلان به دلیل مجاورت با دریای خزر، بهره‌گیری از باران فراوان، رطوبت کافی، رودخانه‌های فراوان و خاک‌های آبرفتی از قطب‌های کشاورزی و حاصل خیز کشور است و در تولید محصولات کشاورزی و تأمین نیازهای غذایی راهبردی کشور نقش اساسی دارد. این استان در حال حاضر، درصد کمی از محصولات کشاورزی کشور را تولید می‌کند اما می‌توان با برنامه‌ریزی اصولی توان تولیدی این سرزمین را بالا برد. به دلیل رشد جمعیت و افزایش مصرف مواد غذایی ناشی از آن طی چند دهه گذشته، لازم است جهت افزایش محصولات کشاورزی مخصوصاً در استان‌هایی مانند گیلان برنامه‌ریزی‌هایی انجام شود.

شکل ۱-۶- آبیاری مکانیزه

یکی از مهم‌ترین مواردی که برنامه‌ریزی در آن، افزایش تولید در بخش کشاورزی را به دنبال دارد، مسائل مربوط به بخش آب است. قبل از انقلاب اسلامی، سد مخزنی سفیدرود و ۴ سد انحرافی نیز در استان وجود داشت که بعد از پیروزی انقلاب، اقدامات زیر در این بخش صورت گرفته است:

- افزایش طول کانال‌های آبیاری
- انجام عملیات زه‌کشی به صورت گسترده
- حفر و تجهیز چاه‌های عمیق و نیمه عمیق.

در استان، ۳۱۰ هزار هکتار از زمین‌های کشاورزی با تولیدی بالغ بر ۱/۵ میلیون تن، زیر کشت محصولات مختلف زراعی قرار گرفته است. در این زمین‌ها، محصولات عمده‌ای چون برنج، چای، مرکبات، گندم، جو، نباتات علوفه‌ای، سبزی، صیفی‌جات و دانه‌های روغنی کشت می‌شود.

بیشتر بدانیم

سطح زیر کشت بسیاری از این محصولات بعد از انقلاب اسلامی افزایش یافته است؛ برای مثال سطح زیر کشت برنج، چای، زیتون و مرکبات در سال ۱۳۵۷ به ترتیب ۱۸۰۰۰۰، ۲۷۰۰۰، ۱۵۰۰ و ۵۷۰۰ هکتار بود که در سال ۱۳۸۶ به ۲۳۸۰۴۰، ۲۹۵۹۹، ۵۶۲۵۲ و ۸۷۵۲ هکتار رسیده است.

بعد از سال ۱۳۵۷، استفاده از نهاده‌ها و فناوری جدید و ارتقای سطح کیفی کار کشاورزی بازدهی تولید در هر هکتار با افزایش مواجه شده است؛ به طوری که میزان تولید در هکتار محصولات مختلف افزایش محسوسی را نشان می‌دهد.

محصولات باغی به مقدار ۴۳۰ هزار تن در سال در ۱۱۵۸۳ هکتار باغ استان به عمل می‌آید و با توجه به شرایط آب و هوایی مناسب استان که مراتع و مزارع غنی دارد، پرورش دام و طیور در این استان توسعه و پیشرفت داشته است؛ به طوری که ۳/۵ میلیون واحد دامی و ۱۰۰ هزار بهره‌بردار در این بخش، حدود ۳۸۰ تن فرآورده‌های اصلی تولید می‌کنند که زمینه‌های به وجود آمدن فرصت‌های شغلی و ایجاد صادرات است و می‌تواند در اقتصاد منطقه نقش داشته باشد.

در سال‌های اخیر برای توسعه بخش کشاورزی با هدف توسعه بدون فرسایش خاک، طرح‌هایی به اجرا درآمده است که از جمله مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- اجرای طرح دوباره کشت در یک سال به منظور افزایش تولید سالیانه برخی محصولات کشاورزی
- تولید کشت گلخانه‌ای در استان به ویژه در شهرستان‌های رشت، آستانه اشرفیه و رودسر.
- همچنین، با توجه به فعالیت‌های زنبورداری در گیلان، مقدار سالانه تولید عسل ۳۲۰۰ تن است که ۱۰ درصد عسل کشور را

شکوفایی استان پس از پیروزی انقلاب اسلامی

تأمین می‌کند. این استان در بخش مربوط به فعالیت‌های صیادی و آبریز پروری موقعیت منحصر به فردی دارد که با وجود رودها و آبگیرهای داخلی و دریا، مقدار تولید قابل افزایش است.

شکل ۲-۶- پرورش ماهی قزل‌آلا

شکل ۳-۶- صید ماهی در دریای خزر

بیشتر بدانیم

در سال ۱۳۵۷ صید انواع ماهیان استخوانی و کیلکا در مجموع ۱۲۱۱ تن بوده است. مقدار صید و تولید آبریزان در رودها و آبگیرهای داخلی و دریا در استان ۴۱۰۹۱ تن است که ۱۳/۱۳ درصد مقدار ماهی تولیدی کل کشور را در بر می‌گیرد.

وضعیت محیطی استان به گونه‌ای است که در بخش مرغداری صنعتی تا ۶ دوره در سال می‌توان تولید را انجام داد.

برای مطالعه

جدول ۱-۶- میزان تولید و سطح زیر کشت محصولات کشاورزی استان گیلان

ردیف	نوع فعالیت	سطح زیر کشت (هکتار)	میزان تولید (تن)
۱	برنج	۲۳۸۰۴۰	۱۰۹۲۳۵۰
۲	برگ سبز چای	۲۹۵۹۹	۱۷۱۳۰۰
۳	گندم	۱۵۶۸۸	۱۹۲۳۴
۴	جو	۷۹۲۰	۱۰۶۹۵
۵	بادام زمینی	۲۵۵۰	۱۰۱۴۲
۶	کلزا	۷۴۱	۴۲۰
۷	سبزی و صیفی	۱۴۹۵۸	۱۸۹۲۴۰
۸	حبوبات	۲۱۱۵۹	۴۲۱۵۹
۹	نباتات علوفه‌ای	۱۵۵۰۰	۱۳۸۸۵۵
۱۰	مرکبات	۸۷۵۲	۱۳۴۰۲۰۱۶
۱۱	گردو	۳۱۲۳	۳۶۴۰۱۹
۱۲	زیتون	۵۶۲۵۲	۱۱۵۰۰
۱۳	کیوی	۲۰۶۲	۳۱۲۵۲۸
۱۴	گیاهان دارویی	۴۰۷	۳۱۹
۱۵	فندق	۱۵۶۵۴	۱۲۹۲۳۱۷
۱۶	گوجه سبز	۱۷۱۰	۱۰۰۰۳

۲- وضعیت صنعت و معدن : به برکت وجود تولیدات متنوع کشاورزی در این استان، مردم این سامان از گذشته دور به ایجاد صنایع وابسته به کشاورزی روی آورده‌اند که قدیمی‌ترین آن، ابریشم بافی است وجود مواد خام اولیه کشاورزی و مورد نیاز صنایع و مواد متعدد معدنی با ارزش، امکانات گسترده‌ای را جهت توسعه فعالیت‌های صنعتی فراهم کرده است. علاوه بر موارد بالا، عوامل مختلفی در پتانسیل توسعه صنعتی استان نقش داشته است که برخی از آن‌ها عبارت‌اند از:

- مجاورت با دریای خزر و به تبع آن، امکان ارتباط با کشورهای حوزه این دریا و اروپا
- معرفی بندر اتزلی به عنوان منطقه ویژه اقتصادی و تأسیس شرکت‌های مبادلات کالاهای صنعتی.

شکل ۴-۶- بندر انزلی- میدان توحید

بیشتر بدانیم

وضعیت موجود و صنعت و معدن و دستاوردهای بعد از انقلاب: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی با توسعه و گسترش دانشگاه‌ها، تعداد فارغ التحصیلان واحدهای صنعتی افزایش یافت. این نوع فارغ التحصیلان در قالب دانش‌آموختگان هنرستان‌ها، مراکز فنی و حرفه‌ای و دانشگاه‌ها در کارگاه‌ها و واحدهای صنعتی استان، مشغول به کارند. در استان، تعداد کارگاه‌هایی که شمار کارکنان آن بیشتر از ده نفرند، ۵۶۵ واحد است (۵۵ واحد آن بین ۵۰-۹۹ نفر و ۶۴ واحد دیگر بیش از ۱۰۰ نفر) که ۵۴ واحد کارگاهی بعد از پیروزی انقلاب تأسیس شده است.

اما با این وضع می‌توان با توسعه صنایع چوب و محصولات چوب، مواد غذایی، صنایع بازیافت، تولید وسایل کشاورزی و حمل و نقل، زمینه اشتغال عده زیادی را نیز فراهم کرد که در این صورت باید موانع زیر برطرف شوند:

— محدودیت اراضی برای ایجاد شهرک‌های صنعتی

— محدودیت‌های زیست محیطی

— موانع ارزی، مالیاتی و عوارض مختلف در مراحل متعدد صدور پروانه تا مرحله بهره‌برداری.

طبق آمار در سال ۱۳۸۵، ۴۰ معدن فعال در استان وجود داشت که در زمینه استخراج شن و ماسه، سنگ لاشه، سنگ آهک، خاک نسوز و صدف دریایی فعالیت داشته و ۶۹۸ نفر در این معادن شاغل بوده‌اند. قبل از سال ۱۳۵۷، فقط ۵ معدن در استان وجود داشت.

تنوع در چشم اندازهای گیلان باعث شده است که استان دارای صنایع دستی متفاوتی باشد. بسیاری از آن‌ها با محیط خود، از نظر مصالح رنگ و طرح در ارتباط است و آداب و رسوم جامعه و هنر سازندگان را در خود نهفته دارد. وجود درختان و گیاهان مختلف، زمینه را برای صناعی چون حصیربافی، گلیم بافی، نازک کاری چوب و ... مهیا کرده است. این صنایع می‌توانند زمینه اشتغال زایی، افزایش درآمد و جذب گردشگر را فراهم کنند و در مبادلات فرهنگی نقش داشته باشند.

تعداد کارگاه‌های تحت پوشش صنایع دستی استان در سال ۱۳۸۶، ۱۲۵۹۷ واحد بوده که برای افزایش تولید و اشتغال اقداماتی در این زمینه انجام شده است.

- تربیت و آموزش نیروی متخصص در زمینه صنایع دستی
- برگزاری نمایشگاه‌های مختلف در این زمینه در سطح استان و کشور.

شکل ۵-۶- صنایع دستی

۳- وضعیت خدمات و بازرگانی: در طی سه دهه اخیر در استان، بخش خدمات بسیار پیشرفت کرده است. در تمامی سال‌های مورد بررسی، شمار شاغلان آن به طور مطلق و نسبی افزایش یافته است. آهنگ افزایش در سال‌های ۸۵-۱۳۷۵ به شدت رشد داشته و سهم شاغلان این بخش از ۳۹/۱ درصد به ۵۰/۱ درصد افزایش یافته است. در این دوره به طور متوسط، سالانه ۱۳۳۴ شغل در این بخش ایجاد شده است.

شکل ۶-۶- هتل سفید کنار

بیشتر بدانیم

مجموع کالاهای صادر شده در سال ۱۳۵۷ از گمرکات استان، بالغ بر ۲۱ هزار تن و مجموع واردات، ۳۵۶ تن بوده است که در سال ۱۳۸۶، به ترتیب به ۴۱۳۵۷۹۴ و ۳۵۹۱۳۵۹ تن افزایش یافته است.

علل افزایش صادرات از گمرکات گیلان عبارت‌اند از:

- گشایش بازارهای خوب کشورهای آسیای میانه و قفقاز
- روابط خوب ایران با کشورهای آسیای میانه و انجام اقداماتی چون برگزاری نمایشگاه‌های متعدد در استان و کشورهای ذکر شده.

۴- شبکه ارتباطی و حمل و نقل: سیستم حمل و نقل و ارتباطات مناسب، زیربنای توسعه هر سرزمین است. اهمیت این بخش در توسعه بخش‌های صنعت، خدمات و کشاورزی و حتی گردشگری به گونه‌ای است که بدون سرمایه‌گذاری‌های زیربنایی در آن، امکان توسعه بخش‌های دیگر وجود ندارد. فعالیت‌های بخش حمل و نقل در تمامی عرصه‌های تولید، توزیع و مصرف، نقش مهمی در جابه‌جایی کالا و بار ایفا می‌کند.

در استان، حمل و نقل از سه طریق زمینی، دریایی و هوایی صورت می‌گیرد. امکانات حمل و نقل هوایی به فرودگاه رشت محدود است که این فرودگاه می‌تواند به صورت شبانه‌روزی، کلیه پروازهای هوایی به مقصد ایران و از آنجا به آسیای میانه و روسیه را، حتی در شرایط نامناسب اقلیمی، پشتیبانی کند و خدمات هوایی را به آنها ارائه دهد. حمل و نقل دریایی استان از طریق بندر انزلی صورت می‌گیرد؛ کشتی‌های تجاری و نفتی در این بندر بارگیری و تخلیه بار را انجام می‌دهند.

بعد از سال ۱۳۵۷، ظرفیت بارگیری و تخلیه بار بندر انزلی افزایش یافت و چهار پست اسکله و دو باب انبار سرپوشیده به این تأسیسات اضافه شد. طول موج شکن غربی افزایش یافت و بخشی از کانال به منظور دسترسی به محوطه مورد نیاز احیا شد.

شکل ۶-۷- حمل و نقل دریایی

راه‌های جاده‌ای استان را به ترتیب اهمیت می‌توان به صورت زیر طبقه‌بندی کرد :

– راه‌های اصلی، استان را به استان‌های همجوار ارتباط می‌دهند و در درجه دوم، شهرهای مرکز شهرستان را به هم و به مرکز استان مرتبط می‌سازند؛

– راه‌های فرعی، ارتباط مرکز بخش‌ها و شهرها را به همدیگر و به شهرهای بزرگ ممکن می‌سازد؛

– راه‌های روستایی شامل راه‌های بین کلیه روستاها به مراکز دهستان‌ها و بخش‌هاست؛

– راه‌های دسترسی شامل راه‌های حفاظت از کانال‌های آبیاری، شبکه‌های انرژی، راه‌های جنگلی و راه‌های بین مزارع و سایر

راه‌هاست.

مجموع راه‌های ارتباطی موجود در استان، ۹۶۵۹/۸۶ کیلومتر است که شامل ۲۰ کیلومتر آزادراه، ۵۸۸ کیلومتر راه اصلی، ۱۱۶۳/۱۶ کیلومتر راه فرعی، ۴۹۲۶/۷۵ کیلومتر راه روستایی و ۲۸۷۷/۹ کیلومتر راه دسترسی خاکی است. مجموع راه‌های اصلی و فرعی استان در سال ۱۳۵۷ برابر با ۱۳۰۵ کیلومتر بود.

سایر شاخص‌های توسعه استان عبارتند از:

۱- بخش برق و آب: مقدار انرژی مصرفی استان در سال ۱۳۵۷ برابر با ۴۷۹۱۰۵ هزار کیلووات ساعت بوده که این در سال ۱۳۸۶ به ۳۲۸۴۰۲۷ هزار کیلووات ساعت رسیده است. این سیر صعودی انرژی مصرفی برق در استان، به دلیل واگذاری بیشتر برق به مشترکان به خصوص روستاییان بوده است؛ به طوری که تعداد مشترک‌های برق از ۱۵۳ هزار مشترک در سال ۱۳۵۷ به ۸۴۵۶۹۴ مشترک در سال ۱۳۸۶ رسیده است.

در سال ۱۳۸۶، ۳۰۲۳۵۱، انشعاب آب به ۳۵۷۹۳۵ مشترک آب‌رسانی می‌کند و در شهرهای استان ۱۳ تصفیه‌خانه وجود دارد که تصفیه‌خانه‌های آستارا و رشت (۳ تصفیه‌خانه) عملیات شیمیایی را انجام می‌دهند و بقیه شهرها دارای تصفیه‌خانه فیزیکی - شیمیایی هستند.

۲- بخش عمران روستایی و شهری: بعد از پیروزی انقلاب اسلامی برای عمران و آبادانی روستاها و شهرها، اقداماتی انجام شده است:

- افزایش تعداد روستاهای دارای آب آشامیدنی و برق

- رشد راه‌های روستایی

- مطالعه و اجرای طرح‌های هادی روستایی

- افزایش دفاتر مخابراتی روستایی، شهری و بین شهری

- تعیین نحوه اختصاص اراضی شهری و استقرار هریک از کاربری‌ها

- ایجاد امکان دسترسی و رفت و آمد مناسب در شهرها

- جمع‌آوری و دفع بهداشتی فاضلاب، زباله و گسترش فضای سبز.

۳- بهداشت و درمان: در سال‌های اخیر، بخش بهداشت و درمان در ایران و در استان ما پیشرفت‌هایی داشته است که مهم‌ترین آن‌ها به این شرح است:

- افزایش تعداد خانه‌های بهداشت از ۴۶ باب در سال ۱۳۵۷ به ۹۶۷ باب در سال ۱۳۸۶

- افزایش تعداد مراکز بهداشتی و درمانی از ۱۰۶ باب در سال ۱۳۵۷ به ۲۸۸ باب در سال ۱۳۸۶

- گسترش سطح بیمه خدمات درمانی به خصوص در روستاها به منظور حمایت از قشر ضعیف و آسیب‌پذیر.

در این مدت تعداد پزشکان، دندانپزشکان، داروسازان و مراکز درمانی تخصصی به نحو گسترده افزایش یافته است. تخت‌های بیمارستانی از ۱۴۶۶ تخت در سال ۱۳۵۷ به ۳۷۱۶ تخت در سال ۱۳۸۵ افزایش یافته است.

شکل ۸-۶- مرکز بهداشت

۴- حمایت از هویت و فرهنگ اسلامی : تعداد کتابخانه‌های عمومی قبل از انقلاب در استان ۲۵ باب بود که در سال ۱۳۸۶ به ۵۹ باب رسیده است. در این مدت، تعداد اعضا و مراجعان به کتابخانه نیز افزایش محسوسی داشته است. تعداد کل موزه‌های تحت نظارت اداره فرهنگ و هنر قبل و بعد از انقلاب یک باب است. همچنین، در دوران انقلاب اسلامی یک موزه در بندر انزلی و تحت نظارت نیروی دریایی ایجاد شده است. گردشگران خارجی استفاده‌کننده از هتل‌های استان به ۸۰۸۴ نفر در سال ۱۳۸۵ رسیده و در سال‌های اخیر، از نظر تأسیسات گردشگری نیز رشد قابل توجهی صورت گرفته است؛ به گونه‌ای که تعداد اتاق‌های تأسیسات اقامتی از ۱۱۱۳ اتاق در سال ۸۰ به ۱۷۰۳ اتاق در سال ۸۵ رسیده است. قبل از انقلاب اسلامی، تعداد نشریات محلی اعم از هفته‌نامه، ماه‌نامه، فصل‌نامه و سالنامه تنها ۵ عنوان بود که در سال ۱۳۷۳ به ۱۵ عنوان و در سال ۱۳۸۶ به ۸۷ عنوان رسیده و تعداد تأسیسات و مکان‌های ورزشی نیز از ۲۳ مکان در سال ۱۳۵۷ به ۱۷۴ مکان در سال ۱۳۸۶ رسیده است.

درس پانزدهم چشم‌انداز آینده استان

تعیین برنامه‌های بلندمدت و کلان توسعه، این امکان را به برنامه‌ریزان اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی می‌دهد که دورنمای واقعی را به صورت عملی تدوین کرده تا مدیریت‌های اجرایی، اولویت‌ها را تنظیم کنند و به خواسته‌های جامعه به ترتیب جامه عمل بپوشانند. از سوی دیگر، این برنامه‌ها امکان این را فراهم می‌آورد تا از حداقل امکانات بیشترین استفاده لازم صورت گیرد.

اولویت‌های توسعه استان

موقعیت اقتصادی هر سرزمین به کارکرد بخش‌های اقتصادی آن سرزمین (کشاورزی، صنعت و معدن، و خدمات و بازرگانی) وابسته است. این کارکرد در پرتو ترکیب بهینه قدرت تولیدی سرزمین شکل می‌گیرد. امکان آن وجود دارد که هر سرزمینی، در زمینه خاص، از قدرت تولیدی مناسب و پرتوان برخوردار باشد. توجه به توان تولیدی و کارکردن آن، زمینه‌های مناسبی را برای بهره‌وری‌های اقتصادی به وجود می‌آورد.

با توجه به این که استان سرسبز گیلان توان تولید محصولات متنوع کشاورزی را دارد اما برای رقابت در سطح جهانی در زمینه کشاورزی، انجام اقدامات زیر لازم است:

— یکپارچه‌سازی اراضی و مکانیزه کردن کشاورزی: سرانه زمین کشاورزی گیلان $1/13$ هکتار است. وسعت کم زمین‌های کشاورزی و کوچک کردن هریک از قطعه‌ها باعث می‌شود تا سرمایه‌گذاری‌ها و مکانیزه کردن کشاورزی مقرون به صرفه نباشد و بازدهی تولید پایین بیاید.

شکل ۱۰-۶ پرورش زنبور عسل

شکل ۹-۶ کاشت مکانیزه بادام زمینی (آستانه اشرفیه)

— توسعه صنایع تبدیلی محصولات کشاورزی : تولید محصولات مختلف کشاورزی مثل زیتون، گیاهان دارویی، چوب، آبریان و ... در استان می‌تواند با توسعه صنایع تبدیلی به افزایش اشتغال، تأمین ارز، تأمین درآمد و سهم آن در افزایش تولید خالص ملی و برآورده کردن نیازهای مصرفی جمعیت کمک کند.

— افزایش تولیدات گلخانه‌ای : کشت گلخانه‌ای در استان، زمینه را برای تولید بیش‌تر انواع مختلف محصولات کشاورزی فراهم می‌سازد و علاوه بر سوددهی بالا موجب می‌شود تا از این تولیدات در همه فصول سال استفاده کنیم.

شکل ۱۱-۶- کشاورزی مکانیزه

افزایش بازدهی آبیاری و ازدیاد نرخ بهره‌وری از منابع آب : با استفاده بهینه از منابع آب و با بالابردن بازدهی آبیاری می‌توان کشاورزی استان را توسعه داد. در این زمینه، لازم است بین ارگان‌های مختلف برای استفاده صحیح و معقول از آب هماهنگی‌هایی صورت گیرد. ایجاد تأسیسات کوچک مهار آب‌های سطحی و بهره‌برداری بیشتر از آب‌های زیرزمینی به همراه استفاده از روش‌های جدید آبیاری، می‌تواند در افزایش تولید باغ‌های چای، زیتون، توت و کشتزارهای برنج مؤثر باشد.

شکل ۱۲-۶- روش‌های جدید بیوتکنولوژی

— استفاده از روش‌های جدید مثل بیوتکنولوژی : استفاده از روش‌های جدید مثل بیوتکنولوژی، علاوه بر افزایش مقدار محصولات کشاورزی به توسعه پایدار نیز کمک می‌کند. این روش‌ها از آلودگی محیط زیست هم جلوگیری می‌کند.

فکر کنید و پاسخ دهید

برای توسعه کشاورزی در شهرستان شما در آینده چه اقداماتی — به جز موارد ذکر شده — می‌توان انجام داد؟ (می‌توانید با راهنمایی دبیر خود مصاحبه‌ای با مسئولین بخش کشاورزی محل زندگی خود داشته باشید.)
برای جلوگیری از مهاجرت روستاییان گیلان به شهرها و افزایش اشتغال در این سکونتگاه‌ها، چه راه‌حل‌های دیگری را پیشنهاد می‌کنید؟

در زمینه‌های صنعتی، ظرفیت‌های متعددی در استان وجود دارد که از آن‌ها غفلت شده است. اولویت‌های سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف استان باید با توجه به شاخص‌های زیر باشد :

— اشتغال‌زایی

— ایجاد صنایع تولیدی کالاهای صادراتی

— استفاده از مزیت‌های جغرافیایی و طبیعی استان در ایجاد صنایع

استمرار توسعه صنایع نساجی، محصولات غذایی، ماشین‌آلات و قطعات صنایع خودرو و لوازم خانگی، صنایع چوب، شیلات و ... با توجه به امکانات طبیعی و انسانی، برای اشتغال و توسعه استان مورد توجه است.

نکته قابل توجه در صنعت استان این است که صنایع مادر و پایه در منطقه وجود ندارد. صنایع فولاد و پتروشیمی می‌تواند در حل مشکلات اقتصادی استان بسیار تأثیرگذار باشد.

به منظور ایجاد رقابت با کالاهای خارجی صنعتی، باید به تغییر ساختار در صنعت توجه کرد؛ به گونه‌ای که همه واحدهای صنعتی باید در خطوط تولید خود تغییراتی بدهند و به شهرک‌های صنعتی منتقل شوند تا به لحاظ قیمت و قابلیت رقابت، شرایط بهتری داشته باشند.

فعالیت ۲۱

در مورد صنایع عمده شهرستان محل زندگی خود تحقیق کنید و بگویید که کدام صنایع در آینده می‌توانند در این شهرستان توسعه یابند. دلایل خود را در کلاس به بحث بگذارید.

در زمینه گردشگری، استان ما از توان بالقوه بالایی برخوردار است که در صورت به کارگیری آن‌ها، می‌توان بسیاری از مشکلات اقتصادی استان را حل کرد.

همچنین، در صورت ورود گردشگران خارجی به استان می‌توان با به دست آوردن ارز، سرمایه‌گذاری‌های عظیمی در این بخش

انجام داد. در این زمینه، اقداماتی صورت گرفته است که می‌توان به تدوین طرح گردشگری استان و تعیین ۵۰ نقطه به‌عنوان کانون گردشگری اشاره کرد.

حمل و نقل: گیلان به دلیل واقع شدن در کنار دریای خزر و نیز هم‌مرز بودن با کشورهای خارجی و قرار گرفتن در کریدور شمال- جنوب، پتانسیل‌های بالایی در عرصه تجارت و حمل و نقل دارد.

همان‌طور که می‌دانید، عملیات اجرایی طرح راه‌آهن قزوین - رشت شروع شده است. این طرح تا آستارا ادامه داشته و از طریق راه‌آهن جمهوری آذربایجان به روسیه و اروپا ختم خواهد شد. در صورت تکمیل این طرح، زمان انتقال کالا بین اروپا و حوزه قیابوس هند و آسیای جنوب شرقی که معمولاً ۳۸ تا ۴۵ روز است، به ۱۲ تا ۱۵ روز تقلیل می‌یابد و بدین طریق، علاوه بر اقتصاد کشور، اقتصاد جهان نیز منتفع خواهد شد.

یخ‌بستن رود ولگا در ۴ ماه از سال و اختلاف ارتفاع بین دریای خزر و آب‌های دیگر موجب می‌شود که گسترش حمل و نقل از این طریق به نحو مطلوب در این حوزه صورت نگیرد ولی در داخل دریای خزر نیز این امکان وجود دارد که روابط خود را بین کشورمان و کشورهای روسیه، ترکمنستان، قزاقستان و آذربایجان، گسترش دهیم.

تحقیق کنید

- دریای خزر چه توانمندی‌هایی - به جز آن چه گفته‌ایم - در زمینه‌های مختلف اقتصادی دارد؟
- استخراج نفت و گاز در آلودگی دریای خزر چه تأثیری دارد؟

شکل ۱۴-۶ نمونه‌ای از صنایع استان

شکل ۱۳-۶ نمونه‌ای از صنایع استان

برای توسعه بازرگانی، رشد صنایع کارخانه‌ای، گردشگری و ... توسعه جاده تهران - قزوین - رشت به آستارا ضروری است. این محور ارتباطی در جابه‌جایی بار و مسافر و ارتباط با کشورهای خارجی و استان اردبیل نقش عمده‌ای دارد.

شکل ۱۵-۶- مراحل ساخت راه آهن قزوین - رشت - آستارا

شکل ۱۶-۶- راه آهن قزوین - رشت - آستارا در حال احداث

با تشکر از سازمان‌ها و نهادهایی که در تألیف کتاب با گروه مؤلفان همکاری کرده‌اند؛ از جمله :

– اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان

– استانداری استان گیلان

– سازمان جهاد کشاورزی استان گیلان

– سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان گیلان

– سازمان آب منطقه‌ای استان گیلان

– سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران استان گیلان

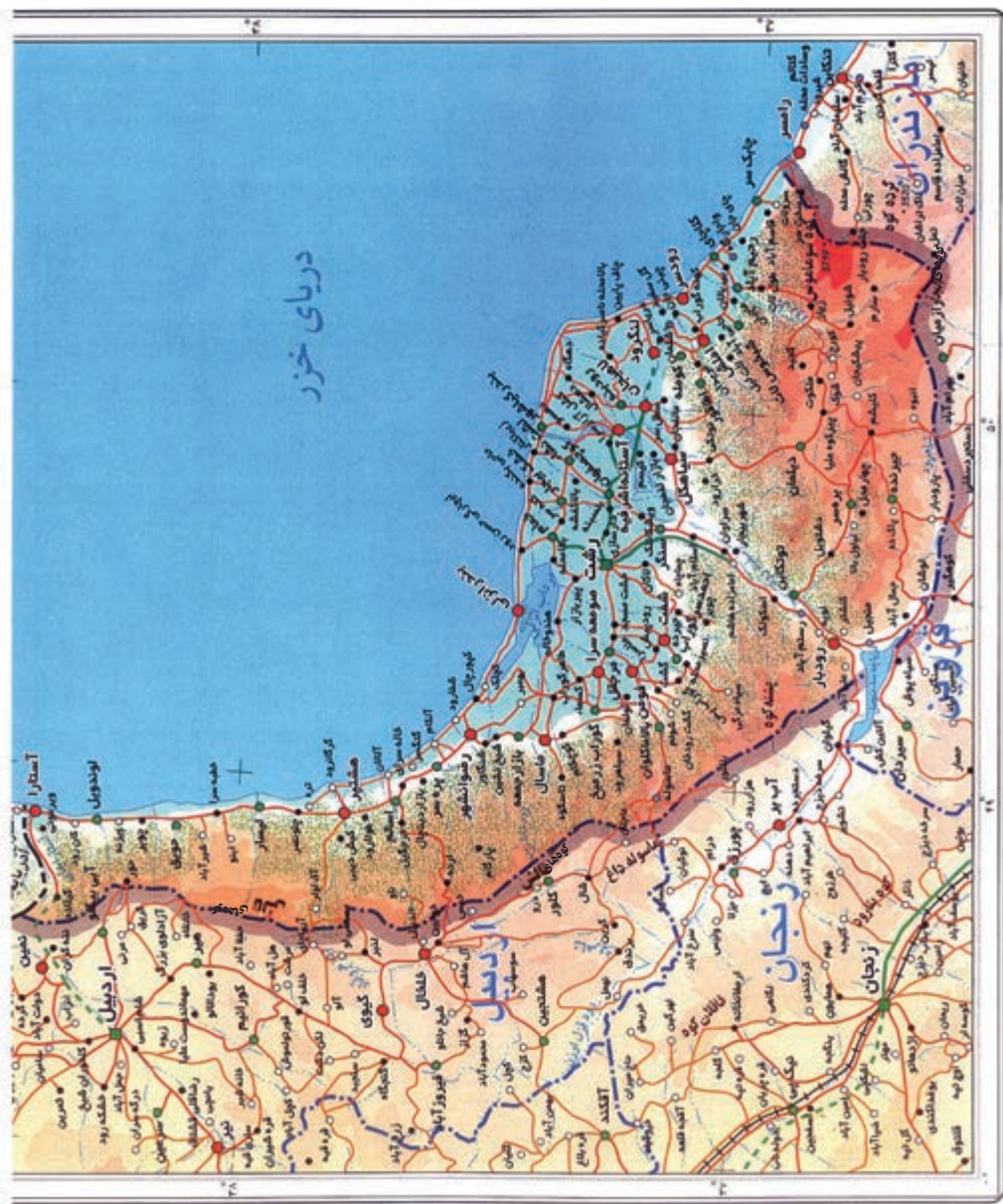
– اداره کل بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان گیلان

– سازمان فضایی ایران.

ضمناً از همکاران محترم آقایان دکتر عمران عزیزاده و عسگر رضایی که در تهیه نقشه کتاب استان‌شناسی گیلان

همکاری داشته‌اند تقدیر و تشکر بعمل می‌آید.

شکل ۱۷۔ ۶۔ نقشہ استان گیلان

شکل ۱۸-۶ نقشه گردشگری استان

